

І. В. Заблодська,
доктор економічних наук, професор,
ORCID 0000-0002-1410-6194,

С. І. Гречана,
кандидат економічних наук, доцент,
ORCID 0000-0002-4669-3258,
ДУ «Інститут економіко-правових досліджень
НАН України ім. В. К. Мамутова», м. Київ

РОЗБУДОВА ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЛУГАНЩИНИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНСТРУМЕНТІВ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Постановка проблеми. Реформа децентралізації, яка високо оцінена вітчизняними та іноземними фахівцями, підходячи до своєї заключної фази, за п'ять років з активного початку охопила територію всієї країни, досягла конкретних соціально та економічно значущих результатів, не уникнувши, однак, значної кількості проблем та викликів. Більш ніж тисяча створених об'єднаних територіальних громад (ОТГ), враховуючі й ті, що очікують призначення перших виборів, де-юре одержали повноваження і ресурси для їх виконання, а де-факто отримали складне завдання виживання, оскільки власних коштів для повного виконання переданих повноважень бракує. І головна проблема полягає в тому, що якщо бюджетні податкові та неподаткові надходження громадам вдається більш-менш спланувати, але їх вистачає, в кращому випадку, на поточні потреби та невеличкі проекти, то розмір субвенцій від держави на реалізацію цільових програм, інфраструктурних проектів та, в тому числі, на виконання переданих повноважень, законодавчо не закріплений, а чимдалі все більше залежить від рішень центральної влади.

Для адекватної відповіді на ці та інші зовнішні виклики органи місцевого самоврядування мають вдаватися до більш ретельного середньо- та довгострокового планування розвитку власних об'єднаних територіальних громад. Однак без наявності постійних джерел фінансування ефективна реалізація прийнятих стратегій та планів стає практично неможливою. Сьогодні з цією метою вибір органів місцевого самоврядування лежить у площині пошуку більших чи додаткових субвенцій від держави, залучення коштів інвесторів, участі в різноманітних грантових програмах чи конкурсах на здобуття фінансування від міжнародних донорів тощо. Але на отримання позитивного рішення за обрання будь-якого з цих варіантів більше шансів має та ОТГ, яка чимось вирізняється на фоні інших таких само «нужденних», хоч і спроможних об'єднаних територіальних громад. Найчастіше, представлена ідея, програма, проект, концепт тощо, мають бути не тільки ефективними та креативними, з якісно підготовленими документами та ефектною візуалізацією, що вже є достатньо складними умовами для біль-

шості громад, але й самі ОТГ, що подають такі заявки повинні бути впізнаними чи «на слуху», мати власний позитивний імідж.

Отже, в умовах сучасної жорсткої конкуренції за інвестиційні чи донорські ресурси об'єднані територіальні громади мають перетворитись зі звичайних адміністративно-територіальних одиниць у своєрідний товар зі своїми властивостями і вартістю та обов'язковою «родзинкою», якою є локальна ідентичність. Вона формує імідж (образ) громади, який вирізняє саме це місце і самих мешканців від інших подібних місць, та забезпечує жителям почуття спокою, безпеки та гордості, поки вони живуть у цьому місці [1, с. 28]. Але побудова позитивного образу ОТГ, який є важливим компонентом її розвитку та неабияким чинником привабливості, – це тривалий процес, старт якому дає якісна ідентифікація, результати якої виражають конкурентні переваги і недоліки, потенційні точки росту та упущені вигоди, внутрішні резерви тощо. Її дані широко використовується в контексті побудови та реалізації стратегій, наближаючи їх ефективність до специфіки певної ОТГ, стаючи підґрунтям стабільної успішної розбудови громади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Така значущість та практична цінність здійснення ідентифікації ОТГ для забезпечення наступності розвитку, збереження місцевих традицій, закладення почуття дому та безпеки у місцевих жителів, не призвела, однак, до її широкого запровадження в життєдіяльності сучасних громад в Україні. Це, а також відсутність офіційного методичного контенту в цій царині, певним чином пояснюють незначну кількість робіт у національному науковому просторі за цією тематикою. В контексті перебігу реформи децентралізації значна частина вчених-економістів спрямовує свої дослідження на вивчення питань передумов, фінансового забезпечення та особливостей розбудови об'єднаних територіальних громад [2-6], вагомими дослідницькі зусилля сконцентровані на розробці аспектів впровадження та використання стратегічного планування в ОТГ [7-13], і тільки досить невелика кількість вчених зосереджує свою увагу на вивченні маркетингового інструментарію розвитку об'єднаних громад. Слід відмітити роботи І.Я. Бер-

нацької [15], О.О. Брух [15], А.М. Гаврилюк [14], С.С. Гринкевич [15], Я.В. Котенка [16], А.Ф. Ткачука [16], Ю.С. Рогозян [17], К.І. Серебряк [17], В.А. Устименка [18] та інших. Однак у вказаних дослідженнях основна увага приділяється маркетинговому середовищу розвитку об'єднаних територіальних громад, їх позиціонуванню та використанню бренду громади для її просування, але процеси ідентифікації висвітлюються достатньо загально або з акцентуванням на сутності та формуванні локальної територіальної ідентичності, крім того майже без уваги залишається визначення кореляції використання інструментів ідентифікації з розвитком громади.

Мета статті – сформулювати результати моніторингу нормативно-правових актів локального характеру щодо розвитку об'єднаних територіальних громад Луганської області в контексті використання інструментів ідентифікації, з'ясувати вплив такого використання на розбудову відповідних громад.

Викладення основного матеріалу. За умов обмеженості фінансових ресурсів важливим підходом є розвиток, який орієнтований на громаду, оскільки він зменшує навантаження на урядові установи шляхом оптимізації використання місцевих фінансів, але разом із тим результати такого підходу можуть покращити життя великої кількості бідних людей [19]. Історія розвитку успішних країн показує, що найбільш ефективно місцеві проблеми можуть вирішуватися тільки на відповідному місцевому рівні, підкреслюючи важливість та своєчасність реформи децентралізації. Не повинна держава визначати та вирішувати питання поточної життєдіяльності кожного населеного пункту. На думку одного з авторів польської реформи самоврядування Єжи Стемпеня [20], централізована система влади гальмує цивілізаційний розвиток суспільства, а децентралізація, навпаки, дозволяє зробити стрибок у напрямку західних демократій і будувати сильну та динамічну економіку країни, як це за два десятиріччя зробила Польща.

Оцінивши переваги та зваживши ризики, які несе в собі реформа децентралізації, громади Луганської області одними з перших прийняли участь у кропіткій роботі зі створення та розбудови ОТГ. Так, Новопсковська селищна об'єднана територіальна громада була першою, створеною не тільки в Луганській області, а й в Україні. На початок 2020 року в області функціонує 18 ОТГ, ще 5 очікують призначення перших виборів (Новоайдарська СОТГ з 2015 року, Гірська ОТГ з 2017 року, Широкивська та Нижньотеплівська СОТГ з 2018 року, Новорозсошанська СОТГ з 2019 року). Крім того, в утвореній ще 22.10.2015 року Щастинській міській об'єднаній територіальній громаді створено військову цивільну адміністрацію. І хоча за кількістю функціонуючих ОТГ Луганщина серед інших регіонів країни займає місце ближче до кінця списку, однак в рейтингу областей щодо формування спроможних громад де-

кілька років поспіль впевнено тримає середні позиції (на 10.01.2018 – 15 місце, 10.01.2019 – 10 місце, 10.01.2020 – 12 місце) [21].

Ці дані свідчать про постійну роботу в регіоні щодо підтримки обраного курсу реформування, в якій задіяні не тільки органи місцевого самоврядування, але й представники бізнесу, громадських організацій та активних мешканців. Вказані об'єднані територіальні громади регіону пройшли складний шлях свого створення, повною мірою виконавши всі чинні на той час організаційно-правові процедури та нормативи, та були визнані спроможними. Однак після розробки та прийняття в 2020 році більш чітких критеріїв формування спроможних громад [22] з'ясувалося, що частина вже існуючих чи запланованих до формування громад не змогли довести, що мають перспективи розвитку. На думку Міністерства розвитку громад та територій, якщо в ОТГ відсутня «інституційна спроможність вирішувати всі питання місцевого значення – нарощувати доходи до бюджету громади, втілювати проекти розвитку території, створювати нові робочі місця, залучати інвестиції, забезпечувати якісні та доступні послуги, ... і подальших таких перспектив не проглядається, значить була допущена помилка, яку потрібно виправляти» [23]. Тому після консультацій з громадськістю та регіональними органами влади було прийнято рішення приєднати 5 громад в Луганській області до більших та сильніших. В основному це ОТГ, перші вибори в яких пройшли тільки у червні 2019 року (Калмиківська, Красноталівська, Великочернігівська Веселівська об'єднані територіальні громади), однак до цього переліку потрапила і Привільська ОТГ, життєдіяльність якої розпочалася ще у 2017 році.

Для того, щоб визначити, які фінансові ресурси мають у своєму розпорядженні об'єднані територіальні громади Луганщини та яка частина з них спрямовується на розбудову ОТГ та покращення рівня життя мешканців, проаналізуємо їх основні бюджетно-фінансові та інші показники, виключивши громади, які функціонували менше одного року (табл. 1).

Дані в табл. 1 згруповані у відповідності до строків створення ОТГ, що дає окрім аналітичного порівняння можливість співставити функціонування «нових» та «старих» об'єднаних територіальних громад області. Постійно зростає дохідна база всіх ОТГ, окрім Привільської у 2019 році. Причому, якщо порівнювати темпи зростання доходів ОТГ, створених найпершими (Білокуракинська та Новопсковська), то хоч вони за останній рік нижчі ніж у громад, створених пізніше, але такого рівня росту за перший рік функціонування (38,73 та 38,43% відповідно) не змогла повторити жодна з «нових» громад. Хоча, слід відзначити рекордний стрибок на 41,75% доходів у Чмирівській ОТГ у 2019 році, тоді як найнижчим він був у Привільській ОТГ – падіння на 9,46%.

Окремі бюджетно-фінансові показники ОТГ Луганської області*

Рік	Доходи на одного мешканця, грн	Рівень дотаційності бюджетів, %	Капітальні видатки на одного мешканця, грн	Питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ, %	Доходи на одного мешканця, грн	Рівень дотаційності бюджетів, %	Капітальні видатки на одного мешканця, грн	Питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ, %
	Білокуракинська ОТГ				Новоковтурська ОТГ			
2016	2523,0	1	1478	15	2115,0	0	816	10
2017	3500,2	0	3586,5	23,7	2927,9	-0,9	1852,9	15,1
2018	4225,7	9,8	1181,9	24,4	3511,5	6,3	1150,4	18,8
2019	4723,5	11,4	1453,0	23,9	3743,8	9,4	2833,3	18,9
	Чмирівська ОТГ				Троїцька ОТГ			
2017	1881,6	13,7	1515,3	28,5	х	х	х	х
2018	2234,0	31,8	1402,7	51,7	4750,2	0	1122,4	18,2
2019	3166,6	29,9	1507,6	39,2	5779,2	-0,6	2493,3	19,1
	Біловодська ОТГ				Красноріченська ОТГ			
2018	3517,8	38,8	2425,5	34,5	1850,2	29,1	1768,2	33,7
2019	4149,2	44,3	3403,6	38,7	2253,3	34,5	792,2	40,8
	Привільська ОТГ				Нижньодуванська ОТГ			
2018	5926,2	-7,1	1768,2	33,7	3474,9	2,5	894,8	29,5
2019	5365,4	20,7	1845,1	52,7	4012,5	5,8	1467,7	33,5
	Лозно-Олександрівська ОТГ							
2019	4226,6	14,6	5020,2	36,5				

* Складено авторами за даними джерел [24-27].

Позитивні результати децентралізації щодо зростання дохідної бази супроводжуються, однак, збільшенням питомої ваги видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах, окрім Білокуракинської та Чмирівської ОТГ у 2019 році, що може розглядатись вже як недолік. Крім того, повністю самодостатньою, тобто незалежною від базової дотації з бюджету, є тільки Троїцька ОТГ. Серед інших тільки три не дотувалися державою в окремі одиничні періоди (Білокуракинська, Новоковтурська та Привільська). Привертає увагу, значний різниця рівнів дотаційності бюджетів та зростання його розриву. За повільного чи стрибкоподібного зростання капітальних видатків (в Красноріченській – падіння) виявлені негативні тенденції результатів децентралізації, що потребують більш детального розгляду деяких витрат (див. рисунок).

Як видно на діаграмі, майже всі громади мають приблизно однакову частку заробітної плати у витратах, яка коливається в межах 72-78%, що відповідає середньо-високій межі таких видатків в громадах всієї України. Частка капітальних видатків у за-

гальної суми видатків у середньому трохи нижча ніж в сусідніх регіонах, але має значний розбіг за громадами. Наведені дані відображають стан розбудови громад на відповідну дату та демонструють тільки напрям фінансово-бюджетної діяльності, тому вони не є повними та показовими. Однак у сукупності з попередніми оцінками вони можуть свідчити про наявність недоліків стратегічного планування та пошуку необхідних ресурсів, що пов'язані з невикористанням інструментів ідентифікації.

Ідентифікація ОТГ – це процедура встановлення схожості/відмінностей ОТГ за допомогою визначених критеріїв і відповідних ознак, комбінування яких і відбиває унікальність конкретної ОТГ на фоні інших [18, с. 45]. У результаті її проведення окреслюється сукупність цінностей громади, що відповідно характеризує її типовість та відмінність, визначаючи передумови та особливості розвитку ОТГ, будуючи підґрунтя для формування образу (іміджу) громади та локальної ідентичності в майбутньому. Тобто ідентифікація стає відповідною точкою для просування локальної території, коли

маркетинг використовується для підтримки ухвалення управлінських рішень у сфері економічного розвитку об'єднаної громади та повинен стати ре-

зультативним моментом стратегії розвитку території: засобом просування закладених у стратегії ідей і її невід'ємною частиною [28, с. 104].

Рисунок. Питома вага капітальних видатків та заробітної плати у видатках ОТГ Луганської області у 2019 році [27]

Оскільки стратегія соціально-економічного розвитку є тим нормативно-правовим актом локального характеру, що визначає життєвий шлях громади на найближчі роки, саме при її розробці мають бути максимально використані результати ідентифікації ОТГ, або якщо цього не було зроблено, то закладені інструменти для її подальшого проведення та врахування її висновків. На нашу думку, це забезпечить постановку адекватних реалістичних цілей та завдань, реалізація яких прискорить ефективну розбудову громади, закладе підґрунтя для формування позитивного образу (іміджу) громади та її подальшого позиціонування та просування.

Для з'ясування фактичного стану використання такого підходу (його елементів) в системі стратегічного планування в об'єднаних територіальних громадах Луганської області було проведено моніторинг стратегій розвитку ОТГ регіону. Його предметом виступили закладені до текстів затверджених нормативно-правових актів локального характеру щодо планування розвитку територій (стратегій та стратегічних планів соціально-економічного розвитку) інструменти ідентифікації, а також підґрунтя, що закладалось за рахунок їх майбутнього застосування для формування позитивного образу (іміджу) громади. До розгляду приймалися програмно-цільові документи тільки тих ОТГ, що функціонували більше одного року, тобто мали час розробити такі документи у відповідності до чинної нормативно-правової та методичної бази. Результати моніторингу представлені в табл. 2.

Як засвідчили результати моніторингу стратегій розвитку ОТГ Луганської області, що функціонують понад один рік, більшість з них використовують інструменти ідентифікації для планування та здійснення розбудови власних громад. В чотирьох з них є затверджені стратегії розвитку (Білокуракинської, Біловодської, Новопсковської, Чмирівської), де прописані визначені положення. Білокуракинська ОТГ на момент розробки Стратегії соціально-економічного розвитку не планувала використання інструментів ідентифікації, але в Програмі соціально-економічного розвитку Білокуракинської ОТГ на 2019 рік непрямі посилення на це наявні. Стратегія прийнята також і в Троїцькій ОТГ, але вона не містить не тільки прямих посилень на використання інструментів ідентифікації, але й непрямих.

Інші громади, враховуючи й ті, що поки не скористалися можливостями ідентифікації, сформувавши тільки плани соціально-економічного розвитку, які різняться між собою горизонтом планування: від одного року до трьох. Тут слід відзначити Красноріченську та Лозно-Олександрівську селищні ОТГ, як розробили трирічні Стратегічні (перспективні) плани розвитку, заклали в них ідентифікацію базових умов чи перешкод розвитку. До негативних ознак віднесено відсутність стратегії у Привільській ОТГ, яка була створена ще у 2017 році, тому мала час для цього, але спромоглася затвердити тільки План соціально-економічного розвитку громади на 2019-2021 рік.

**Результати моніторингу стратегій розвитку ОТГ Луганської області
в контексті використання інструментів ідентифікації***

Назва ОТГ	Інструменти ідентифікації в стратегії розвитку	Акценти формування позитивного образу (іміджу)
Білокуракинська (селищна)	Виконання SWOT-аналізу на основі ідентифікації проблем розвитку	Операційною ціллю А.3.2. «Маркетинг території та активна інвестиційна діяльність» передбачено формування привабливого іміджу території громади. Поступове формування нового іміджу як інвестиційно привабливої території
Новопсковська (селищна)	Ідентифікація як принцип при виконанні SWOT-аналізу. Використання результатів ідентифікації для реалізації проєкту в рамках реалізації Операційної цілі А.3.3 «Розбудова соціальних мереж сільської громади шляхом встановлення ділових зв'язків, пропагування локальних ініціатив, фандрайзинг»	Старт процесу ідентифікації мешканцями себе як представників нової спільноти (об'єднаної громади) в межах реалізації проєкту В.1.6.1. Створення хаб-центру «Від ініціативи до дій»
Чмирівська (сільська)	Визначення особливостей та точок зростання під час SWOT-аналізу	Відсутність локальної ідентичності за результатами дослідження методом стандартизованого інтерв'ю. Створення цілісного образу громади з розробкою головних складових ідентичності закладено операційною ціллю А.2.1 «Розробка символіки громади»
Троїцька (селищна)	-	Операційною ціллю А.4.3. «Розробка бренду та маркетингової стратегії громад» передбачено формування привабливого іміджу території громади
Біловодська (селищна)	Ідентифікація проблем громади на підготовчому етапі партисипативного стратегічного планування. Формування ідентичності громади при сценарному моделюванні	Поступове формування власного іміджу за напрямками: зростання впізнаваності в Україні, визначення якірних точок розвитку, інвестиційно приваблива територія
Красноріченська (селищна)	Ідентифікації базових умов, які матимуть суттєвий вплив на подальшу суб'єктність ОТГ	Поступове формування нового іміджу як інвестиційно привабливої території: високотехнологічної та екологічної
Привільська (сільська)	-	Підвищення рівня інвестиційної привабливості
Нижньодуванська (селищна)	-	Підвищення рівня інвестиційної привабливості. Підвищення соціальних стандартів та покращення умов життєдіяльності сільського населення
Лозно-Олександрівська (селищна)	Ідентифікація перешкод для розвитку	Підготовка до формування позитивного образу через оцінювання мешканцями власної громади, як сприятливого місця для ведення бізнесу

* Складено авторами.

Стосовно визначення акцентів щодо формування позитивного образу громади всі ОТГ, що підлягали спостереженню, продемонстрували більшу обізнаність та врахували різні можливості в цій площині. Найбільш відзначились Білокуракинська, Новопсковська, Чмирівська та Троїцька громади, які заклали в операційні цілі не тільки роботу над побудовою (покращенням) образу, але й створили підґрунтя для формування локальної ідентичності, яка

дозволить більш успішно позиціонувати та просувати ОТГ, а відповідно більше дбати про її розбудову.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши бюджетно-фінансові показники розвитку об'єднаних територіальних громад Луганської області та використання ними інструментів ідентифікації для власної розбудови можна зробити висновки про відсутність прямого кореляційного зв'язку між цими про-

цесами. Однак найбільш спроможні громади мають в своїх стратегіях більш чіткі та перспективні вказівки щодо використання інструментів та результатів ідентифікації у власній розбудові. На підтвердження цього можна навести успіхи Новопокровської та Біловодської громад. Подальші дослідження авторів пов'язані з проведенням періодичного спостереження змін у програмно-цільових документах ОТГ регіону та стані їх розвитку з метою визначення більш явних кореляційних зв'язків між ними.

Література

1. Shao Y., Lange E., Thwaites K. Defining Local Identity. *Landscape Architecture Frontiers*. 2017. Vol. 5 (2). Pp. 24-41.
2. Антонюк В.П. Вплив внутрішньо переміщених осіб на розвиток територіальних громад: проблеми та перспективи. *Вісник економічної науки України*. 2016. №2. С.8-13.
3. Борейко В.І. Напрями забезпечення фінансової децентралізації в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2016. №2. С. 32-35.
4. Двигун А.О., Чумакова І.Ю. Підвищення ефективності управління комунальним господарством об'єднаних територіальних громад у контексті нових регуляторних вимог. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 2(56). С. 30-37. doi: 10.12958/1817-3772-2019-2(56)-30-37.
5. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання: наукова доповідь / наук. ред. Сторонянська І. З. Львів: ІРД НАНУ, 2018. 144 с.
6. Маркіна І.А., Прилипко І.О., Свириденко С.І. Соціально-економічний розвиток об'єднаних територіальних громад як складова інноваційного потенціалу. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 24. С. 50-53.
7. Ахромкін Є.М., Серебряк К.І., Белоусова Л.І., Літвінова І.М. Оцінювання підприємницького клімату об'єднаної територіальної громади в контексті розробки стратегії розвитку. *Економіка та право*. 2019. № 1. С. 51-57. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2019.01.051>.
8. Беззубко Б.І., Беззубко Ю.І. Проблеми сучасного етапу стратегічного планування розвитку територіальних громад у Донецькій області. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 2(52). С. 17-20.
9. Берданова О.В., Вакуленко В.М., Гринчук Н.М., Колтун В.С., Куйбіда В.С., Ткачук А.Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. Київ. 2017. 129 с.
10. Кріпак А.П. Партисипативна модель стратегічного розвитку територіальної громади як інструмент забезпечення її спроможності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 5. С. 127-133. doi: 10.32702/2306-6814.2019.5.127.
11. Мартинюк О.І., Студеннікова І.В., Громоздов В.В., Малярєвський В.М. Наукові методологічні підходи до розробки стратегій сталого розвитку територіальних громад. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2019. № 20. С. 71-80. doi: 10.33813/2224-1213.20.2019.7.
12. Сментина Н.В. Стратегічне планування на рівні добровільно об'єднаних територіальних громад. *Економічні інновації: збірник наукових праць*. 2017. Вип. 64. С. 287-292.
13. Хірівський Р., Бернацька І., Брух О., Мітюшкіна Х. Методологічні аспекти стратегічного планування у контексті розвитку об'єднаних територіальних громад України. *Аграрна економіка*. 2019. Т. 12. № 3-4. С. 17-24. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2019.03.017>.
14. Гаврилюк А.М. Про ціннісні засади маркетингового конструкту "образ – імідж – бренд – репутація території" як пріоритету державної політики в сфері туризму в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 1. С. 76–83. doi: 10.32702/2306-6814.2019.1.76.
15. Гринкевич С., Брух О., Бернацька І. Вплив маркетингового середовища на розвиток об'єднаних територіальних громад. *Аграрна економіка*. 2018. Т. 11. № 1-2. С.59-69. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2018.01.059>.
16. Котенко Я.В., Ткачук А.Ф. Локальна ідентичність і об'єднані територіальні громади. Київ: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2018. 56 с.
17. Рогозян Ю.С., Серебряк К.І. Аналіз наукових підходів до проблематики визначення та систематизації параметрів позиціонування територій локального рівня. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 6–10. doi: 10.32702/2306-6806.2020.5.6.
18. Устименко В.А., Заблодська І.В., Бурбело С.О., Заблодська Д.В., Сасенко П.О. Ідентифікація та позиціонування об'єднаних територіальних громад: методичний інструментарій. *Економіка та право*. 2019. № 1 (52). С. 44-50. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2019.01.044>.
19. Nnanta N.E., Innocent E.O. Community driven development in the local government system: a new strategy. *Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*. 2013. Vol. 1(3). Pp. 1–15.
20. Війна за децентралізацію для України важливіша від війни на сході – польський реформатор. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27322618.html>.
21. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. Офіційний сайт Децентралізація влади. URL: https://https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring#main_info (дата звернення: 21.05.2020).
22. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету міністрів України від 08.04.2015 р. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#n10>.
23. Мовою цифр, фактів і здорового глузду про 120 начебто ліквідованих об'єднаних громад. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12510>.
24. Децентралізація. Місцеві бюджети 159 об'єднаних територіальних громад за 2016 рік. URL: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/finansovo-analitichni-materiali-byudzheti-159-ob-yednanih-teritorialnih-gromad-u-2016-rotsi/>.
25. Оцінка фінансової спроможності 366 об'єднаних територіальних громад за 2017 рік (у розрізі областей). URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/183/366.pdf>.
26. Експерти проаналізували бюджети об'єднаних громад кожної області за 2018 рік. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10674>.
27. Експерти проаналізували фінансові показники 806 ОТГ окремо по кожній області. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12277>.
28. Інструменти регіонального розвитку в Україні : навч. посіб. За ред. В. М. Вакуленка, О. В. Берданової. Київ: НАДУ, 2013. 286 с.

References

1. Shao Y., Lange E., Thwaites K. (2017). Defining Local Identity. *Landscape Architecture Frontiers*, Vol. 5 (2), pp. 24-41.
2. Antoniuk V.P. (2016). Vplyv vnutrishno peregreshchennykh osib na rozvytok terytorialnykh hromad: problemy ta perspektyvy [The impact of internally displaced persons on the development of territorial communities: problems the prospects], *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2, pp. 8-13 [in Ukrainian].
3. Boreiko V.I. (2016). Napriamy zabezpechennia finansovoi detsentralizatsii v Ukraini [Directions of ensuring of financial decentralization in Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2, pp. 32-35 [in Ukrainian].
4. Dvyhun A.O., Chumakova I.Yu. (2019). Pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia komunalnym hospodarstvom obiednanykh terytorialnykh hromad u konteksti novykh rehuliatornykh vymoh [Improving the efficiency of municipal management of the united territorial communities in the context of new regulatory requirements]. *Ekonomichni visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 2(56), pp. 30-37. doi: 10.12958/1817-3772-2019-2(56)-30-37 [in Ukrainian].
5. Storonianska I. Z. (Ed.). (2018). Detsentralizatsiia v Ukraini ta yii vplyv na sotsialno-ekonomichni rozvytok terytorii: metodychni pidkhody ta rezultaty otsiniuvannia [Decentralization in Ukraine and its impact on the socio-economic development of territories: methodological approaches and evaluation results]. Lviv, IRD of NAS of Ukraine. 144 p. [in Ukrainian].
6. Markina I.A., Prylypko I.O., Svyrydenko S.I. (2017). Sotsialno-ekonomichni rozvytok obiednanykh terytorialnykh hromad yak skladova innovatsiinoho potentsialu [Socio-economic development of united territorial communities as a component of innovation potential]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, Issue 24, pp. 50-53 [in Ukrainian].
7. Akhromkin Ye.M., Sieriebriak K.I., Bielousova L.I., Litvinova I.M. (2019). Otsiniuvannia pidpriemnytskoho klimatu obiednanoi terytorialnoi hromady v konteksti rozrobky stratehii rozvytku [Evaluation of entrepreneurial climate of the united territorial community in the context of working-out strategy of development]. *Ekonomika ta pravo – Economics and law*, 1, pp. 51-57. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2019.01.051> [in Ukrainian].
8. Bezzubko B.I., Bezzubko Yu.I. (2018). Problemy suchasnoho etapu stratehichnoho planuvannia rozvytku terytorialnykh hromad u Donetskii oblasti [Problems of the modern stage of strategic planning of the development of territorial communities in the Donetsk region]. *Ekonomichni visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 2(52), pp. 17-20 [in Ukrainian].
9. Berdanova O.V., Vakulenko V.M., Hrynychuk N.M., Koltun V. S., Kuibida V. S., Tkachuk A. F. (2017). Upravlinnia rozvytkom obiednanykh terytorialnykh hromad na zasadakh hromadskoi uchasti [Management of development of the united territorial communities on the basis of public participation]. Kyiv [in Ukrainian].
10. Kripak A.P. (2019). Partysypatyvna model stratehichnoho rozvytku terytorialnoi hromady yak instrument zabezpechennia yii spromozhnosti [Participatory model of strategic development of a territorial community as a tool to ensure its capacity]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 5, pp. 127-133. doi: 10.32702/2306-6814.2019.5.127 [in Ukrainian].
11. Martyniuk O.I., Studennikova I.V., Hromozdov V.V., Maliarevskiy V.M. (2019). Naukovi metodolohichni pidkhody do rozrobky stratehii staloho rozvytku terytorialnykh hromad [Scientific methodological approaches to the development of strategies for sustainable development of territorial communities]. *Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku – Problems of innovation and investment development*, 20, pp. 71-80. doi: 10.33813/2224-1213.20.2019.7 [in Ukrainian].
12. Smentyna N.V. (2017). Stratehichne planuvannia na rivni dobrovolno obiednanykh terytorialnykh hromad [Strategic planning at the level of voluntarily united territorial communities]. *Ekonomichni innovatsii: zbirnyk naukovykh prats – Economic innovations: a collection of scientific papers*, Issue 64, pp. 287-292 [in Ukrainian].
13. Khirivskiy R., Bernatska I., Brukh O., Mitushkina Kh. (2019). Metodolohichni aspekty stratehichnoho planuvannia u konteksti rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad Ukrainy [Methodological aspects of strategic planning in the context of development of amalgamated territorial communities in Ukraine]. *Ahrarna ekonomika – Agrarian economy*, Vol. 12, 3-4, pp. 17-24. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2019.03.017> [in Ukrainian].
14. Havryliuk A. M. (2019). Pro tsinnisni zasady marketynhovoho konstruktivnogo "obraz – imidzh – brend – reputatsiia terytorii" yak prioritetu derzhavnoi polityky v sferi turizmu v Ukraini [On the value principles of the marketing construct "image - image - brand - reputation of the territory" as a priority of the state policy in the field of tourism in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 1, pp. 76–83. doi: 10.32702/2306-6814.2019.1.76 [in Ukrainian].
15. Hrynkevych S., Brukh O., Bernatska I. (2018). Vplyv marketynhovoho seredovyscha na rozvytok obiednanykh terytorialnykh hromad [Marketing environment influence on the development of united territorial communities]. *Ahrarna ekonomika – Agrarian economy*, Vol. 11, 1-2, pp. 59-69. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2018.01.059> [in Ukrainian].
16. Kotenko Ya.V., Tkachuk A.F. (2018). Lokalna identychnist i obiednani terytorialni hromady [Local identity and united territorial communities]. Kyiv, YUSTON Publishing House LLC [in Ukrainian].
17. Rohozian Yu.S., Sieriebriak K.I. (2020). Analiz naukovykh pidkhodiv do problematyky vyznachennia ta systematyzatsii parametriv pozytsionuvannia terytorii lokalnoho rivnia [Analysis of scientific approaches to the problems of determining and systematizing the parameters of positioning of local level territories]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 5, pp. 6–10. doi: 10.32702/2306-6806.2020.5.6 [in Ukrainian].
18. Ustyenko V.A., Zablodska I.V., Burbelo S.O., Zablodska D.V., Saienko P.O. (2019). Identyfikatsiia ta pozytsionuvannia obiednanykh terytorialnykh hromad: metodychni instrumentarii [Identification and positioning of united territorial communities: methodological tools].

Ekonomika ta pravo – Economics and law, 1 (52), pp. 44–50. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2019.01.044>.

19. Nnanta N.E., Innocent E.O. (2013). Community driven development in the local government system: a new strategy. *Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*, Vol. 1(3), pp. 1–15.

20. Viina za detsentralizatsiiu dlia Ukrainy vazhlyvisha vid viiny na skhodi – polskyi reformator [The war for decentralization is more important for Ukraine than the war in the east – the Polish reformer]. (n.d.). *radiosvoboda.org*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/27322618.html> [in Ukrainian].

21. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannya mistsevoho samovriaduvannya [Monitoring the process of decentralization of power and reform of local self-government]. *Official site Decentralization of power*. Retrieved from https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring#main_info [in Ukrainian].

22. Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannya spromozhnykh terytorialnykh hromad: Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy vid 08.04.2015 r. № 214 [On approval of the Methodology for the formation of affluent territorial communities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 08.04.2015 № 214]. Retrieved from zakon.rada.gov.ua. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#n10> [in Ukrainian].

23. Movoiu tsyfr, faktiv i zdorovoho hluzdu pro 120 nachebto likvidovanykh obiednanykh hromad [In the language of numbers, facts and common sense, about 120 supposedly liquidated united communities]. *decentralization.gov.ua*. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/12510> [in Ukrainian].

24. Detsentralizatsiia. Mistsevi biudzhety 159 obiednanykh terytorialnykh hromad za 2016 rik [Decentralization. Local budgets of 159 united territorial communities for 2016]. Retrieved from <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/finansovo-analitchni-materiali-byudzhety-159-ob-yednanih-teritorialnih-groma-d-u-2016-rotsi/> [in Ukrainian].

25. Otsinka finansovoi spromozhnosti 366 obiednanykh terytorialnykh hromad za 2017 rik (u rozrizi oblastei) [Assessment of the financial capacity of 366 united territorial communities for 2017 (by regions)]. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/183/366.pdf> [in Ukrainian].

26. Eksperty proanalizuvaly biudzhety obiednanykh hromad kozhnoi oblasti za 2018 rik [The experts analyzed the budgets of the united communities of each region for 2018]. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/10674> [in Ukrainian].

27. Eksperty proanalizuvaly finansovi pokaznyky 806 OTH okremo po kozhnii oblasti [Experts analyzed the financial performance of 806 OTGs separately for each region]. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/12277> [in Ukrainian].

28. Vakulenko V. M., Berdanova O. V. (Eds.). (2013). *Instrumenty rehionalnoho rozvytku v Ukraini* [Instruments of regional development in Ukraine]. Kyiv, NAPA [in Ukrainian].

Заблодська І. В., Гречана С. І. Розбудова об'єднаних територіальних громад Луганщини за допомогою інструментів ідентифікації

У статті охарактеризовано процес розбудови об'єднаних територіальних громад Луганської області. Відзначено активність громад та підтримку обраного курсу децентралізації. Вказано на негативні перспективи майбутнього функціонування деяких громад через зміни нормативно-правової бази щодо визначення спроможності ОТГ. На основі аналізу бюджетно-фінансових показників ОТГ визначено розмір фінансових ресурсів, якими оперують громади, та яка частина з них спрямовується на розбудову та покращення рівня життя мешканців. Обґрунтовано, що в умовах зростання конкуренції між громадами за фінансові ресурси для розбудови ОТГ мають формувати власний позитивний образ (імідж), який стає не стільки компонентом розвитку та неабияким чинником привабливості, а дає можливість позиціонувати та успішно просувати локальну територію. Доведено, що найкращі стартові умови для його формування надає використання інструментів ідентифікації, результати якої виражають конкурентні переваги і недоліки, потенційні точки росту та упущені вигоди, внутрішні резерви, тощо. Відзначено, що для реалізації таких вигід результати ідентифікації мають бути максимально враховані при розробці стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ, як нормативно-правового акту локального характеру, що визначає життєвий шлях громади. Виходячи з цих положень, виконано моніторинг стратегій розвитку ОТГ Луганської області в контексті використання інструментів ідентифікації. Результати структуровано з врахуванням терміну функціонування громад та акцентів щодо формування їх позитивного образу. Аргументовано, що більшість ОТГ тільки починають використання інструментів ідентифікації, але вони наявні у програмно-цілевих документах найбільш спроможних громад, що сприяє їх успішній розбудові. Прямого кореляційного зв'язку між цими процесами не виявлено, в тому числі і через обмежений час функціонування більшості громад регіону.

Ключові слова: об'єднана територіальна громада, ідентифікація, імідж, моніторинг, стратегія, розвиток.

Zablodska I., Hrechana S. Developing of Amalgamated Territorial Communities of Luhansk Region with the Help of Identification Tools

The article analyzes and characterizes the development state of amalgamated territorial communities of the Luhansk region. The activity of communities and support for the chosen course of decentralization was noted. The negative prospects for the future functioning of some communities due to the changes in the legal framework for determining the capacity of ATC are pointed out. Based on the analysis of budget and financial indicators of ATC, the amount of financial resources used by the communities is determined and part of them is aimed at developing and improving the living standards of residents.

It is substantiated that in the conditions of growing competition between the communities for financial resources for ATC development they should form their own positive image, which becomes not so much a component

of development and a great factor of attractiveness, but gives an opportunity to position and successfully promote local territory. It is proved that the best starting conditions for its formation are provided by the use of identification tools, the results of which express competitive advantages and disadvantages, potential growth points and lost profits, internal reserves, etc. It is noted that in order to realize such benefits, the results of identification should be taken into account as much as possible when developing a strategy for socio-economic development of ATC, as a legal act of a local nature that determines the way of community life. Based on these provisions, monitoring of ATC development strategies of the Luhansk region in the context of using identification tools was performed. The results are structured taking into account the term of communities functioning and emphasis on the formation of their positive image. It is argued that most ATCs are just beginning to use identification tools, it is available in the program-target documents of the most affluent communities, which contributes to their successful development. Direct correlation has been not found between these processes, including due to the limited functioning of most communities in the region.

Keywords: amalgamated territorial communities, identification, image, strategy, monitoring, development.

Заблодская И. В., Гречаная С. И. Развитие объединенных территориальных общин Луганщины с помощью инструментов идентификации

В статье охарактеризован процесс развития объединенных территориальных громад Луганской области. Отмечена активность громад и поддержка выбранного курса децентрализации. Указано на негативные перспективы будущего функционирования некоторых громад из-за изменений нормативно-правовой базы определения состоятельности ОТГ. На основе анализа бюджетно-финансовых показателей ОТГ определен

размер финансовых ресурсов, которыми оперируют громады, и какая часть из них направляется на развитие и улучшение уровня жизни жителей. Обосновано, что в условиях роста конкуренции между громадами за финансовые ресурсы для развития ОТГ должны формировать собственный положительный образ (имидж), который становится не столько компонентом развития и важным фактором привлекательности, а дает возможность позиционировать и успешно продвигать локальную территорию. Доказано, что лучшие стартовые условия для его формирования оказывает использование инструментов идентификации, результаты которой выражают конкурентные преимущества и недостатки, потенциальные точки роста и упущенные выгоды, внутренние резервы, и тому подобное. Отмечено, что для реализации таких выгод результаты идентификации должны быть максимально учтены при разработке стратегии социально-экономического развития ОТГ, как нормативно-правового акта локального характера, который определяет жизненный путь общины. Исходя из этих положений, выполнен мониторинг стратегий развития ОТГ Луганской области в контексте использования инструментов идентификации. Результаты структурированы с учетом срока функционирования громад и акцентов по формированию их положительного образа. Аргументировано, что большинство ОТГ только начинают использовать инструменты идентификации, но они закреплены в программно-целевых документах наиболее состоятельных громад, что способствует их успешному развитию. Прямой корреляционной связи между этими процессами не обнаружено, в том числе и из-за ограниченного времени функционирования большинства громад региона.

Ключевые слова: объединенная территориальная громада, идентификация, имидж, мониторинг, стратегия, развитие.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2020

Прийнято до друку 11.06.2020